

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/14186,Pomorska-Odlewnia-i-Emaliernia-Zaklad-Metalurgiczny-w-Grudziadzu.html>
2023-03-30, 13:26

Pomorska Odlewnia i Emaliernia Zakład Metalurgiczny w Grudziądzu

Pomorska Odlewnia i Emaliernia Zakład Metalurgiczny w Grudziądzu, zakład istniejący od 1862. W l. 70. i 80. POiE zatrudniała ok. 1500 osób, produkowała pompy, hydrofory, urządzenia hydrauliczne i sanitarne. W 1956 i w XII 1970 doszło tu do krótkotrwałych spontanicznych strajków i wieców pod hasłami poprawy płac i warunków pracy. 25 VI 1976 zorganizowano 1-dniowy strajk przeciw podwyżkom cen – pierwsze w regionie toruńskim zorganizowane wystąpienie przeciw władzom PRL; 2 VII 1976 zwolniono z pracy 43 osoby, 110 ukarano naganą, 149 upomnieniem z wpisaniem do akt osobowych, 119 pozbawiono dodatku rodzinnego, a 183 utraciły uprawnienia wynikające z wysługi lat oraz 50% trzynastej pensji. Grupa zwolnionych pracowników POiE rozpoczęła starania o powrót do pracy; w ich działania zaangażował się Edmund Zadrożyński, pracownik POiE do 1973, b. związkowy mąż zaufania, który z czasem stał się liderem grupy. Pisali odwołania do terenowych i centralnych organów administracji państwowej i do sądów w których domagali się przywrócenia do pracy. Grupa pisała też petycje w sprawach, które dotyczyły problemów miasta, co ściągnęło na nią represje w postaci zatrzymań na 48 godz., przesłuchań i anonimowych pogróżek. E. Zadrożyński nawiązał kontakt z KOR i w 1977 został jego przedstawicielem, członkiem redakcji niezależnego pisma „Robotnik”; zorganizował siatkę kolportażu pism KOR/KSS KOR oraz spotkania z członkami i przedstawicielami tej organizacji Stefanem Kawalcem, Jackiem Kuroniem i [ks. Stanisławem Małkowskim](#) (w mieszkaniach prywatnych). Najbliższymi współpracownikami E. Zadrożyńskiego byli pracownicy Emalierni Mieczysław Kukuła, Maksymilian Moździński, Brunon i Renata Nagelowie

oraz Jerzy Piechowski. W 1978 utworzyli oni Niezależny Ruch Robotniczy (zwany też Niezależnym Ruchem Związkowym), który w VI 1978 przyłączył się do apelu niezależnych organizacji związkowych w PRL „Do wszystkich ludzi pracy w Polsce i związków zawodowych świata”. Do 1980 POiE stanowiła centrum działalności opozycyjnej, organizując – poza stałym kolportażem pism podziemnych – akcje w obronie aresztowanego pod sfinansowanymi zarzutami kryminalnymi E. Zadrożyńskiego; pod apelem skierowanym do Episkopatu, marszałka Sejmu PRL, prokuratury generalnej i KSS KOR podpisało się 870 mieszkańców Grudziądza.

29 VIII 1980 grupa pracowników POiE rozpoczęła formułowanie postulatów, 30 VIII 1980 strajk rozpoczął się na Wydziale W-11; wybrany został 16 osobowy KS z przewodniczącym Mieczysławem Kukułą. KS przedstawił dyr. Zakładu postulaty załogi, wśród których żądano ukarania winnych za zwolnienia pracowników zakładu po protestach robotniczych w 1976. Przedstawiciele KS M. Kukuła i Andrzej Krauze weszli w skład powołanego MKS w Grudziądzu mającego siedzibę w Pomorskich Zakładach Urządzeń Okrętowych Warmia. 31 VIII 1980 powstał [Komitet Założycielski](#) NSZZ POiE. 12 IX 1980 przedstawiciele Komitetów Założycielskich grudziądzkich zakładów powołali MKZ w Grudziądzu, którego sekretarzem został A. Krauze. 3 X 1980 załoga POiE wzięła udział w dwugodzinnym strajku ostrzegawczym proklamowanym przez KKP „S” o przestrzeganie Porozumień Sierpniowych i swobody organizowania „S”. W I 1981 w zakładzie prowadzono akcję strajkową w sprawie wolnych sobót (2-godzinne przerwy w pracy). Wybory do KZ odbyły się w I 1981, na przewodniczącego wybrano A. Krauze. W czasie tzw. kryzysu bydgoskiego 20 III 1981 załoga POiE podjęła dwugodzinny strajk ostrzegawczy, a 27 III 1981 wzięła udział w ogólnopolskim strajku proklamowanym przez KKP „S”. W VII 1981 na I WZD „S” Regionu Toruńskiego do Prezydium ZR i na delegata na I KZD wybrano M. Kukułę, który na I KZD został wybrany do KK „S”.

13 XII 1981 fabryka została zmilitaryzowana; internowano zakładowych działaczy „S”: Elżbietę Choszcz, Janusza Duszyńskiego, Eugeniusza Feldmana, M. Kukułę, A.

Krauzego, Brunona Nalega, Henryka Ostrowskiego, Grzegorza Szeferskiego i E. Zadrożyńskiego. 14 XII 1981 podjęto nieudaną próbę zorganizowania strajku, akcja trwała ok. 1 godz., a głównego organizatora, członka KZ Benedykta Zawadę, aresztowano, 29 XII 1981 w trybie doraźnym Sąd Wojewódzki w Toruniu skazał go na 1,5 roku więzienia (22 XII 1982 warunkowo zwolniony). Od pierwszych miesięcy 1982 działała TKZ poprzez zakonspirowanych przedstawicieli (tzw. czwórki) na wszystkich wydziałach zakładu; działalność koncentrowała się na pomocy dla internowanych, więzionych i zwolnionych z pracy i kolportażu wydawnictw podziemnych. IV-X 1982 Adam i Bogusława Runowscy wydawali „Biuletyn Informacyjny” (maszynopis, format A4, nakł. 50-60 egz, sygnowany przez Tymczasowe Prezydium KZ, zawierający dłuższe teksty, m.in. Andrzeja Gwiazdy, kolportowany z grudziądką „Iskrą”), także ulotki informacyjne i okolicznościowe. Przewodniczącymi TKZ byli wspólnie Jerzy Piechowski i G. Szeferski, następnie J. Piechowski (5 V – 30 VI 1982 internowany); w TKZ działali m.in. Ryszard Depczyński, Andrzej Krajewski, Henryk Marks, B. i R. Nagelowie.

W 1989 reaktywowała się Tymczasowa KZ „S”; pierwszym przewodniczącym został wybrany Edward Soboczyński. W 1992 POiE przekształcono w spółkę Skarbu Państwa Hydro-Vacuum.

Krzysztof Biernacki

[Grudziądz, Region Toruń](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)